

ke. Ni za vrtoglave. V izhodiščih takih poti je na tabli opozorilo »Zelo zahtevna pot«.

Od skupaj 1235 planinskih poti v Sloveniji je lahkih 1.094 oziroma 88 odstotkov, zahtevnih je 85 ali 7 odstotkov, zelo zahtevnih poti pa je 56 oziroma 5 odstotkov.

Kar 80 (94 %) zahtevnih planinskih poti je v območjih alpskega sveta, in sicer 42 (49 %) v Julijskih Alpah, 29 (34 %) v Kamniško-Savinjskih Alpah in 9 (11 %) v Karavankah. Izven območij alpskega sveta sta 2 (2 %) zahtevni planinski poti v predalpskem in 3 (4 %) v dinarskem svetu.

Zelo zahtevnih planinskih poti je v alpskem svetu 54 (96 %), od tega 35 (62 %) v Julijskih Alpah, 18 (32 %) v Kamniško-Savinjskih Alpah in 1 (2 %) v Karavankah. Preostali 2 (4 %) zelo zahtevni poti sta v območjih predalpskega sveta.

Območja primorskega in subpanonskega sveta nimajo ne zahtevnih, ne zelo zahtevnih planinskih poti, ampak so vse poti lahke.

Slovenija je na gosto preprejena z različnimi **veznimi potmi**, imenovanimi tudi planinske transverzale. Te so

prečne, krožne ali točkaste. Vsem je skupno, da gre za točno predpisane točke, ki jih je treba obiskati. Nekatere so speljane po visokogorskem svetu, druge po sredogorju in tretje po nižjem gričevnatem svetu. Nekatere je mogoče prehoditi v enem ali dveh dneh, za druge si je treba vzeti kar precej časa. Po nekaterih je mogoče hoditi vse leto, po drugih pa le v poletnem času. Nekatere vezne poti so mednarodnega oziroma meddržavnega pomena, druge državnega, tretje regionalnega ali le lokalnega pomena. Prav glede na slednjo delitev in seveda glede na število veznih poti sem opravila svojo analizo primernosti posameznega območja za gornišvo glede na kriterij vezne poti. V analizo sem vključila 52 veznih poti v Sloveniji. Največ veznih poti poteka preko območij v predalpskem in dinarskem svetu, kjer čez nekatera območja — zlasti v zahodnem predalpskem hribovju — poteka tudi šest ali več veznih poti. Slabše je z veznimi potmi v sicer za gornišvo najbolj primernem, alpskem svetu. Prav tako območja subpanonskega sveta nimajo večjega števila veznih poti. Najslabše so razmere v primorskem svetu.

(Nadaljevanje prihodnjic)

PRVIČ RAZISKOVALNO O PLANINSKIH VEZNIH POTEH

ZELO PRIMEREN MOTIV JE POT, NE ZNAK

SILVO KRISTAN

Katarina Nečimer z Bleda si je za diplomsko nalogo na Fakulteti za šport izbrala temo *Vloga veznih poti v slovenski gorniški kulturi*. Zanimala so jo predvsem naslednja tri vprašanja:

1. Količšen motiv za hojo po veznih poteh je častni znak, ki ga podeli organizator pohodnikom, ki prehodijo neko pot?
2. Ali se v Sloveniji zaradi veznih poti povečuje število pohodnikov?
3. Ali zanimanje za vezne poti narašča?

Podatki so bili zbrani z dvema vprašalnikoma. Na en vprašalnik je odgovorilo 43 planinskih društev, ki skrbijo za kakšno od veznih poti. Šest društev se vabilu ni odzvalo. Na drugi anonimni vprašalnik pa je odgovorilo 46 pohodnikov, ki so zadnji prehodili Slovensko planinsko pot. Zbrani podatki so bili osvetljeni še z intervjujem dveh priznanih pohodnikov, **Hinka Lebingerja** iz Litije in **Slavka Krušnika** iz Ljubljane.

Na podlagi zbranih podatkov je bilo ugotovljeno:

NA POT ZARADI ZNAČKE?

Častni znak ni poglobljen motiv, zaradi katerega privrženci hodilnega športa hodijo po veznih poteh. Motiv častnega znaka je celo na repu lestvice motivov. Pred njim so ljubezen do narave ter zdravstveni, vedoželjnostni, socialni in športni motiv. Čeprav se pohodniki ne odločajo za to ali ono vezno pot zaradi čast-

nega znaka, pa jim je ta vendarle dragocen spomin na opravljeno pot in prijeten zaključek neke odločitve in vztrajanja pri njej. Motiv, ki prevladuje pri odločanju za hojo po vezni poti, je čustvena navezanost na naravo.

Zdi se, da je bila vloga častnega znaka doslej precenjevana, saj je prevladovalo stališče, da je mogoče s častnim znakom pridobiti pohodnike za neko vezno pot.

Ob ugotovitvi, da častni znak vendarle ni glavni motiv za hojo po veznih poteh, se postavlja vprašanje, zakaj potem ljudje hodijo po teh poteh. Če bi šlo predvsem za zadovoljevanje želje in potrebe po gibanju v naravi, po druženju in zadovoljevanju zdravstvenega motiva, bi pohodniki lahko hodili kjerkoli v neposredni okolici svojega doma.

Iz diplomskega dela Nečimerjeve je mogoče sklepati, da so **vezne poti same po sebi motiv**. Motiv je torej **pot**, ne pa le sklepno dejanje te poti, ki ga označuje podelitev častnega znaka. Ljudje vezne poti sprejemajo kot hodilne ponudbe, ki jih vabijo oziroma usmerjajo v območja, kraje in točke, kamor marsikdo najbrž nikdar ne bi šel. Gre pravzaprav tudi za udejanjanje **vedoželjnosti** (spoznati kaj novega, nove kraje, nove poti, nove izletniške točke, nove vrhove itn.). Mogoče je sklepati, da se ljudje zavestno odločajo za ponujeni program, ki ga nato načrtno in postopoma udejanjajo s konkretnimi nalogami, s predpisanimi etapami in kontrolnimi točkami.

Ob ugotovitvi, da častni znak ni poglobljen motiv za hojo po veznih poteh, bi se utegnila poroditi misel o njegovi

nepotrebnosti. Takšno razmišljanje bi bilo zagotovo napačno. Častni znak je in naj ostane neločljivi sestavni del sleherne vezne poti, saj je dragocen spomin na opravljeno pot. Podelitev častnega znaka pa je tudi simbolično dejanje, ki ga je mogoče primerjati s priznanji, kolajnami in pokali na različnih športnih tekmovanjih. Razlika je le ta, da na športnih tekmovanjih navadno dobijo priznanja le prvi trije, na vezni poti pa vsi, ki jo opravijo. Gre namreč za dve različni filozofiji. Na športnih tekmovanjih gre za darvinistično pojmovanje športa, kjer nekaj velja le športni izid, ki je velik dosežek, v primeru veznih poti in gorništa sploh pa gre za antropološko, humanistično pojmovanje športnega udejstvovanja, za katero je pglavitnega pomena že dejavnost sama ne glede na izjemne storitve. Pri slednjem so zmagovalci vsi, ki sodelujejo, zato vsi zaslužijo priznanje. Zato je prav, da navado podeljevanja častnih znakov ohranimo in jo celo posodabljammo z novimi prijemi.

Seveda pa morajo organizatorji veznih poti vedeti, da samo zaradi častnih znakov ne bodo privabili pohodnikov na svoje poti, ampak je za to potrebno še kaj več.

MNOŽICE NA VEZNIH POTEH?

Podatki, ki jih je zbrala avtorica diplomskega dela, ne dopuščajo zanesljivega in veljavnega odgovora na vprašanje, ali se zaradi veznih poti povečuje število pohodnikov oziroma gornikov. Mogoče pa je o tem sklepati posredno.

Od 48 vprašancev so razen enega vsi že prej hodili v hribe, preden so se lotili vezne poti. Če bi vezne poti pridobivale nove ljubitelje pohodniške dejavnosti, bi se z naraščanjem števila teh poti povečalo tudi število članstva, kar pa seveda ni res.

Z veliko verjetnostjo je mogoče sklepati, da po veznih poteh hodijo tisti, ki že tako in tako hodijo v hribe. Vezne poti so le dragocena ponudba, nov izziv, zaradi njih pa se število ljubiteljev pohodništva ne povečuje.

NEKATERE BOLJ OBISKANE TRANSVERZALE

Tudi na postavljeno vprašanje, ali zanimanje za vezne poti narašča, ni mogoče enovito odgovoriti. Na nekaterih veznih poteh so v letih 1993 in 1994 podelili več značk kot prej, na drugih pa manj. Pravzaprav pa število podeljenih značk v posameznih letih ni najboljši kazalec zanimanja, saj vemo, da nekateri opravijo vezno pot v enem letu, drugi pa porabijo za to kar več let. Zato je takšna primerjava lahko le približna.

Nekoliko veljavnejša je primerjava podeljenih značk v daljšem časovnem obdobju. Do leta 1992 je bilo na vseh veznih poteh povprečno letno podeljenih 2581 častnih znakov, v letih 1993 in 1994 pa povprečno 2950. Primerjava kaže, da se je na vseh veznih poteh skupaj povprečno letno število podeljenih častnih znakov vendarle povečalo za nekaj več kot 14 odstotkov. Drugo vprašanje je, ali je število 2950 veliko ali majhno. Slednje je mogoče z različnih zornih kotov različno ocenjevati.

Zanimivo bi bilo ugotoviti, zakaj je zanimanje za nekatere vezne poti večje, za druge pa manjše. Ugotovitve bi bile zanimive predvsem za organizatorje in skrbnike teh poti. Tega vprašanja naloga Nečimerjeve ni posebej obravnavala, lahko pa o tem sklepamo na podlagi nekaterih pripomb, ki so jih zapisali anketirani pohodniki.

Najbrž ni mogoče zanemariti geografskega vpliva. Mogoče je namreč domnevati, da so veliko bolj vabljive vezne poti po hribovitem in odročnem svetu kot pa tiste, ki vodijo po bolj ali manj ravničastem svetu in so hkrati še preprejene s potmi za motorna vozila. Obisk na manjših krajevnih oziroma lokalnih poteh je prav gotovo odvisen tudi od pohodniške tradicije tega območja. Mogoče je tudi domnevati, da je takoj po otvoritvi neka lokalna pot bolj obiskana, po začetnem navdušenju pa se število začne zmanjševati.

Zmanjšano zanimanje za nekatere poti gre pripisati tudi njihovemu slabemu vzdrževanju. Na nekaterih poteh so oznake zbledele ali so izginile, kazipoti so uničeni, spremljajoča besedila so pomanjkljiva, ni zemljevidov, manjkajo žigi in vpisne knjige, oskrbniki in čuvarji žigov se neprijazni, društva ne pošiljajo značk in podobno. Prenekateri pohodnik, ki je končal Slovensko vezno pot, se pritožuje zaradi neurejenosti posameznih odsekov, predvsem na primorskem delu te poti. O tem govori tudi Hinko Lebinger v intervjuju. Mogoče je razumeti željo krajevnih oziroma lokalnih zanesenjakov, da si naredijo »svojo« vezno pot, vendar pa bi bilo treba to pot pozneje tudi vzdrževati. S prenekatero vezno potjo se dogaja nekaj podobnega, kot se je dogajalo s trimskimi stezami. Pred leti je bilo v mnogih okoljih postavljanje trimskih steza velika moda. Kmalu zatem pa so ti objekti začeli propadati, ker jih nihče ni vzdrževal. Pohodniki in gorniki si takšnega ravnanja ne bi smeli dovoliti. Gornišтво je vendale del kulture slovenskega naroda, zato je samoumevno, da je tudi vzdrževanje veznih poti (če so že nastale) na kulturni ravni.

Ko govorimo o obisku veznih poti, tudi vloge medijev ni mogoče zanikati. Za nekatere vezne poti zvemo po naključju. Organizator, ki je zarisal svojo vezno pot, bi moral poskrbeti tudi za ustrezno obveščanje.

Čeprav ni navada, da bi v raziskovalnih nalogah navedli tiste, ki k raziskavi niso ničesar prispevali, naj bo tokrat nekoliko drugače. Zavračanje sodelovanja pri podobnih projektih je namreč svojevrsten kazalec. Če je takšna raziskava prispevek h gorniški misli in neposredni praksi, res ni mogoče spregledati tistih, ki niso pripravljeni prispevati v skupno zakladnico znanja. Na povabilo, da sodelujejo v obravnavani raziskavi, se tudi na ponovne prošnje niso odzvala naslednja planinska društva: PD Kranj (Gorenjska partizanska pot), Idrinja, Hrastnik, Ormož, Polhov Gradec in PD Železničar iz Ljubljane.

SKLEP

Ker v predstavljeni raziskavi niso bili zajeti vsi organizatorji, ki imajo svojo vezno pot, in ker vzorec pohod-

nikov ni bil naključno izbran iz vseh slovenskih pohodnikov, ki hodijo po veznih poteh, ugotovitev pričujočega dela ni mogoče zanesljivo posplošiti. Hkrati pa seveda ni razloga, da bi ob zagotovitvi teh dveh pogojev ugotovitve bile **bistveno** drugačne. Zato izsledke te naloge lahko štejemo za kolikor toliko veren približek resničnemu stanju na tem izseku pohodništva.

Razmišljanje o ugotovitvah diplomatske naloge Katarine Nečimer in lastne izkušnje na tem gorniškem izseku dovoljujejo naslednje sklepne misli:

1. V nalogi ni zaslediti splošnega odklonilnega stališča do tolikšnega števila veznih poti, kolikor jih imamo ta čas na Slovenskem. Mogoče je to odgovor tistim, ki še vedno z nerazumevanjem gledajo na to zvrst pohodniškega delovanja. Večje število veznih poti je oblikovalo nov tip pohodnika, to je tistega, ki načrtno obiskuje različne vezne poti. In v tem ni nič slabega. Nasprotno!

2. Vezne poti so dragocena pohodniška, športna, turistična, kulturna in vzgojnoizobraževalna ponudba. Takšnih ponudb pa ni nikoli preveč. Zato je prav, da imajo posamezna območja svoje vezne poti. Prav je tudi, da so nekatere vezne poti krajše in bolj »ravninske«, druge pa daljše in z večjimi višinskimi razlikami. Prav to bogastvo ponudbe lahko zadovolji različne interese, hkrati pa omogoča, da se načrtovana in programirana hodišna sezona raztegne tudi na tiste mesece, ko je končana sezona v sredogorju in visokogorju. Najbrž pa bi bilo nesmiselno in nesmotrno, da se vezne poti še kar naprej množijo na območjih, kjer takšna ponudba že obstaja.

3. Uveljaviti bi se moralo načelo, da mora tisti, ki odpre vezno pot, tudi neoporečno skrbeti zanjo. V oskrbo pa štejemo vse, od pripadajoče dokumentacije (dnevnik, opisi poti in krajevnih zanimivosti, dober zemljevid) do oznak, kažipotov, oskrbe kontrolnih točk z žigi in častnih znakov.

Ker zanemarjanje veznih poti najbrž ne more biti kakorkoli sankcionirano od osrednje zveze (razen morda obravnave pred častnim razsodiščem), gre pri neoporečnem oskrbovanju poti pravzaprav za posebno etično držo slehernega organizatorja, ki se je odločil odpreti svojo vezno pot. Zamenjave predsednikov društev in drugih odbornikov ne bi smele vplivati na zanemarjanje veznih poti, ki so jih odprle prejšnje društvene uprave.

4. Organizatorji veznih poti bi morali tudi bolj skrbeti za nenehno prisotnost v različnih medijih, od krajevnih do osrednjih. Nekateri sodobni propagandni ali tržni prijemi bi se zagotovo obrestovali. Morda ne bi bilo napačno, če bi organizatorji veznih poti organizirali tudi za širšo planinsko javnost skupinske pohode po svojih poteh.

5. Planinska zveza Slovenije bi morala načrtno zbirati podatke tudi o tem, koliko častnih znakov je bilo vsako leto podeljenih na posameznih veznih poteh. Takšni podatki bi omogočali tekoč pregled nad pojavom, ki je pravzaprav zrasel na Slovenskem in je tudi neločljiv del slovenske pohodniške kulture. Društva morajo najbrž tako in tako osrednji zvezi pošiljati podatke o članstvu, zato podatek o veznih poteh ne bi bistveno obremenjeval posameznih društev in administracije osrednje zveze.

Strmi in ledeni Gorjanci

Kdo ne pozna Trdinovih Bajk in povesti o Gorjancih, opisov njihovih zanimivosti, njihovih temačnih globač, živahnih izvirov izpod t.i. Kuke goré, kot pravijo šentjermejski Podgorci!

Priznam, da me Gorjanci kot Štajerca, kot alpinista, spčetka sploh niso zanimali. Drevje, gosto zarastla pobočja, trnje, klopi — kaj bi človek tamkaj iskal! Dostikrat sem na glas izjavljal, da je v Šentjermeju že lepo, a kaj, ko manjkajo tisti ta pravi hribi, ki jih z Gorjancev lahko samo občudujemo v daljavi.

Vendar časa za odhod v gore ni bilo vedno v izobilju, zato sem začel tudi na Gorjance gledati drugače. Posebno v zadnjih letih, ko zime Gorjance izredno bogato obdarujejo s snegom. Čudovita je turna smuka od Javorovice do meje s Hrvaško in po njej čez Blaževo goro, Sleme, Ravno goro do Jere (Trdinovega vrha) in naprej mimo Gospodične do Vahte. Prijatelj, če te zanima, pridi in poglej! Če si navdušen nad strmimi smučarskimi spusti, boš na Krčah pod Ravno goro zapustil ravno smučino, se obrnil desno navzdol in zavijugal med bukvami, ki so gledale tudi **Janeza Trdino**, po strmini z naklonom 40 do 50 stopinj v dolino Pendirjevke. Pri tem se ti lahko zgodi, da naletiš na medvedovo ali volčjo sled, lahko pa žival tudi zagledaš pred sabo. Vendar le mirno kri, medvedje z Gorjancev do sedaj še niso videli dosti ljudi s smučmi, zato kar obstoje in se čudijo... A šlo na stran! Bolje da med smučanjem tudi kakšno rečeš naglas, medved se raje umakne.

Podobne strmine med bukvami so tudi z vrha Blaževe gore in Slemena v dolino Kobile. Alpinistični sladkusi bodo prišli pozimi na račun v grapah nad Lovsko kočjo v Kobilah, kot pravijo domačini. Ne boste verjeli, vendar lahko tudi v Gorjancih (fraza je šentjermejsko-podgorska) stojite na konicah derez v strmini z naklonom 90 stopinj, ki je porastla s travo (kot na Škotskem, kot sem nekje prebral).

Februar 1997. Ne morem verjeti, da sem na Gorjancih, da sem v Osrednjem grabnu pod Sv. Miklavžem. Sneg je trd kot kost, strmina 40 do 50 stopinj, v skokih 70 in več. Graben je dolg 450 metrov, podati se vanj brez derez in lednih kladiv bi pomenilo igrati se z življenjem. Strmina me spominja na Alpe, vidim jih v daljavi, torej sem drugje. Tudi zadnjo strmino pod cervkovo spešim z derezami na nogah in izza zidu pogledam, če je kje Ivan, oskrbnik bajte pri Sv. Miklavžu. Le Bog ve, kaj bi si mislil, če bi me videl z derezami. Ni ga bilo.

Sestopim po grapi nad Minutnikom. Lepa 400-metrška grapa, ravno prava za ledno orodje. Zaključji jo izvir, Minutnik imenovan, ki okrepi in oslabi svoj curek na približno 5 minut. Med sestopom mi oko obstane na Y-grapi, ki pa je vsa v soncu. Zvečer istega dne je preplezana tudi ta.

In še je grap v Gorjancih, tudi takih, ki pozimi z derezami še niso imele obiska. Zato, prijatelj, te vabim, da prideš in si jih ogledaš od blizu. Verjemi, ne bo ti žal!

P. S.: Če bi morda koga med vami, dragi bralci, stvar zanimala, so informacije ne voljo na naslovu:

Janez Kovač, Gor. Brezovica 52,
8310 Šentjernej, tel. 068 81 516